

ЩОБ ДІТИ НАВЧИЛИСЯ ГАРНО ПИСАТИ, МОТОРИКУ РУК ЇХНІХ СЛІД РОЗВИВАТИ

Прийоми розвитку дрібної моторики та графомоторних навичок

Діана ОРЕЛ, редактор журналу "УПШ",
м. Київ

Щоб навчитися охайно і розбірливо писати, молодшому школяреві потрібно набути добрих графомоторних навичок: уміння точно координувати дрібні рухи провідної руки з рухами очей, правильно визначати точки, у яких починають і закінчують писати певний елемент, регулювати натиск ручки на папір. Проблеми з формуванням таких навичок найчастіше криються у недостатньому рівні розвитку дрібної моторики. Як запобігти цьому? Скористайтеся поданими нижче порадами.

Зтруднощами при опануванні навичок письма стикається кожен учень. Дехто долає їх досить швидко — а хтось протягом усього навчання у початковій школі, а то й довше, пише дуже повільно, неправильно з'єднує букви, кожну літеру зображає під іншим кутом. У зошиті таких учнів з'являються зайві крапки і штрихи, а потрібні елементи прописані з нерівномірним натиском. Нерідко такий почерк, неохайне написання літер і їхніх елементів пов'язують з недостатньою старанністю. Проте причина може бути іншою — рука дитини ще не зовсім дозріла для такої роботи.

Показники готовності дитини до письма:

- здатність до звукового аналізу слів, сформований фонетико-фонематичний слух — уміння розрізняти звуки мовлення, зокрема подібні (парні глухі та дзвінкі, тверді й м'які, наголошені і ненаголошені тощо);
- сформованість зорово-просторових уявлень, що характеризується здатністю до засвоєння зорових образів графічних знаків, умінням розрізняти подібні за написанням букви і цифри;
- розвиненість м'язів і суглобів рук, особливо провідної, умінням здійснювати складні, тонкі, точні рухи.

Як правило, проблеми зі слуховим аналізатором вихователі й батьки помічають і коригують ще у дошкільному віці. Розвивати вміння орієнтуватися

у просторі на рівні, достатньому для письма, нерідко доводиться вже у процесі навчання грамоти — зокрема із застосуванням мнемотехніки: "Буква З дивиться у класі у вікно, на з-з-зиму, на з-з-зелень, а буква Е — на две-е-ері". Проблеми з дрібною моторикою, на жаль, можуть залишитися непоміченими і, відповідно, не скоригованими.

Педагогами розроблено багато методик, які дають змогу оцінити сформованість графомоторних навичок молодших школярів. Для того, щоб визначити, чи рука учня фізично готова до письма саме на рівні розвитку дрібної моторики, варто запропонувати йому пройти кілька нескладних **тестів**.

Наприклад (див. мал.)

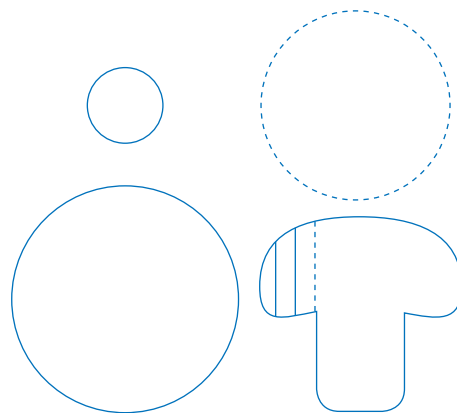
- Розфарбувати олівцем кружечок діаметром 1 см. (Важливо зафарбувати його без пропусків і не виходити за поля.)
- Навести контур кола діаметром 2,5 см. (Воно може бути намальоване дорослим за допомогою циркуля або роздруковане.)
- Намалювати поруч зі зразком коло діаметром 3–4 см.
- Заштрихувати будь-яку фігуру вертикальними лініями.

Якщо молодшому школяреві важко виконувати такі завдання, його лінії непевні, відхиляються від заданої траєкторії, то навчитися писати йому буде складно: самого старання недостатньо — необхідно

зміцнювати м'язи й розвивати гнучкість суглобів кисті руки.

Педагоги, що працюють з дітьми раннього та молодшого дошкільного віку (як правило, дрібна моторика формується саме тоді), акцентують увагу на позитивному впливі розвитку дрібної моторики на мовлення, адже центри, які відповідають за нього, та проєкції кистей рук у мозку розташовані дуже близько і впливають одне на одного. Розвиток м'язів рук підвищує тонус кори головного мозку, узгоджує роботу понятійного й рухового центрів мовлення, сприяє поліпшенню артикуляційної моторики й чуття ритму.

На жаль, сучасні діти отримують у повсякденному житті дуже мало тактильного досвіду. Більшість поверхонь, з якими вони стикаються щодня, гладенькі: пластик, відполіроване дерево тощо. Діти все рідше граються з камінцями, гілками, шишками й іншим природним матеріалом, а для користування сучасними сенсорними гаджетами не потрібно навіть натискати на кнопки. Дитячий одяг і взуття застібаються переважно на блискавки та липучки — а такі застібки не вимагають складних точних рухів для користування ними. З розвитком побутової техніки, підвищенням якості продуктів харчування (хто зараз перебирає крупу, щоб зварити кашу?), іншими причинами зменшення кількості операцій, які необхідно виконувати руками, менш розвиненими стають кисті рук. Наслідки цього досить серйозні: діти не тільки мають проблеми з графомоторикою — вони повільно опановують побутові навички. Психологи відзначають: діти 5–8 років нерідко відмовляються відвідувати секції, бо соромляться того, що не можуть самостійно впоратися зі шнурками на спортивному взутті. Через невміння працювати з дрібними деталями “нецікавими” стають і моделювання, конструювання, різні

Мал. Приклад тестів для оцінювання рівня сформованості дрібної моторики

види рукоділля. Отже, низький рівень розвитку дрібної моторики знижує і якість дитячого дозвілля.

У навчальному процесі недостатньо розвинена дрібна моторика молодших школярів не лише ускладнює опанування графомоторних навичок: ця проблема **знижує якість пізнання об'єктів**. Адже за допомогою тактильного обстеження предметів ми визначаємо (за О. К. Сечкіною) такі властивості об'єктів:

- дотиком — температуру, структуру поверхні (гладенька, жорстка, волога тощо);
- підніманням — масу;
- постукуванням — матеріал та його властивості;
- здавлюванням — м'якість і пружність;
- обмацуванням — особливості форми, рельєфу, наявність деталей тощо.

Як бачимо, щоб створити максимально повне уявлення про предмет, діти мають володіти прийомами дотикового обстеження предметів пальцями й долонями однієї та обох рук. Ці навички варто закріплювати у початковій школі, зокрема на уроках курсу “Я досліджую світ”: пропонуйте учням дослідити об'єкт, який стосується теми уроку. Така діяльність спонукає учнів акцентувати увагу на тактильних відчуттях, тренувати кисті рук, напружуючи і розслабляючи їх, збирати в одне ціле поняття дані різних аналізаторів — зорового, слухового, дотикового. Також можна включати до уроків сюрпризні моменти, під час яких діти на дотик мають визначити, наприклад, який предмет заховали у мішечку.

Розглянемо основні напрями корекції та вдосконалення дрібної моторики, над якими варто працювати на уроках у початковій школі.

Зміцнюємо м'язи.

Контролюємо силу натиску

Найважливішою складовою і, як правило, першим етапом корекції дрібної моторики молодших школярів є зміцнення м'язів рук. Для цього слугують **кистеві еспандери** (гумові кільця), які діти можуть стискати у такт віршів, якими супроводжують таку розминку.

Складу я дві фігури, ти додаси одну — і логіку розвинемо, й моторику дрібну.

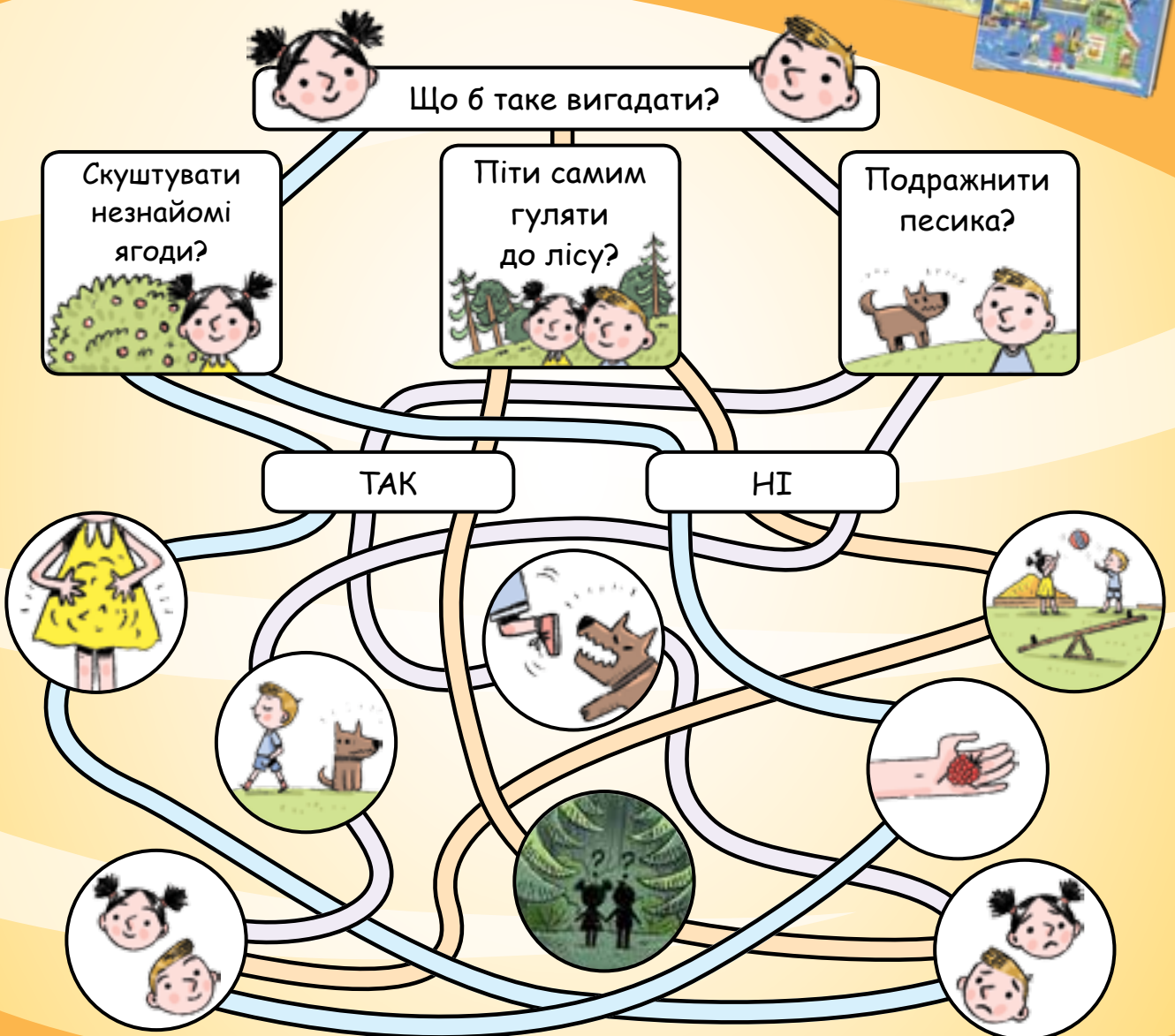
(Надіслала Т. Аврамчук, смт Вільшана, Городищенський р-н, Черкаська обл.)

Цікаві комікси
та ігри для дітей –
щомісяця у журналі

ДЖМІЛЬ
Дослідження, Живопис, Музика і Література

- Допоможіть дітям пройти маршрут, уникнувши небезпек.

Читайте на сайті JMIL.COM.UA

Оформлюйте передплату на журнали "УПШ" та "Джміль"
Щомісяця отримуйте надійну методичну підтримку!